
SOLTI KÁLMÁN

MŰVÉSZETI NEVELÉS KOMMUNIKÁCIÓS GONDJAI
(Egy idős pedagógus gondolatai)

„A néma Gonosz kölcsönkérte a Jóság nyelvét, s lármává degradálta. (W.H. Auden¹: Az alkotás barlangja; Fodor András ford.)

A lárma ártalmas a szó fizikai értelmében, még nagyobb baj, hogy szívünket is megkérgesíti. Önkéntelenül védekezni kezdünk az információ özön ellen. El is némulunk, hiszen nem érdemes komoly dolgokról beszélni ekkora hangzavarban. Sajnos ennek következtében egyre felszínesebbek leszünk, magunk is növeljük azt az értékvesztést, amelynek áldozatai vagyunk.

Ilyen körülmények között nagy kincs az „érzelmi intelligencia”: a kapcsolatteremtésnek és egymás szólításának az az iskolázottsága, amelybe az értelem nyitottsága mellett beletartozik az együttérzés, a mélyebb azonosulás képessége.

Sajnos otthon NEM kapják meg azt, amit ezen a téren meg kellene kapniuk. Hiszen szüleik elfoglaltak. Egyszer egy baleset alkalmával megsérültek azok az izmok, melyeket nevetéskor kell használnunk. Gyógyulás után tornáztatni kellett ezeket az izmokat, mivel aki önkéntelenül nem képes nevetni, annak lelkéből is kivész az a jókedv, amely kacagásban szokott megnyilvánulni. Orvosi beavatkozással ezeket az izmokat újra aktivizálni szükséges, és ha lassan magukhoz térnek, a lélek is felszabadul.

Ilyen gyógyító és felszabadító hatása lehet ránk egy-egy valóban megrázó művészi élménynek. A művészetoktatásnak az a szerepe, hogy ilyen élményekhez elvezesse, ezekre felkészítse a fiatalokat. A művészetoktatás elsőrendű célja a gyermek kreativitásának fejlesztése, kibontakoztatása lesz.

---

¹ Wystan Hugh Auden (York, 1907. február 21. – Bécs, 1973. szeptember 29.), angol–amerikai költő, drámaíró, kritikus, forgatókönyvíró, aki W. H. Auden néven publikált. Sokak szerint a 20. század egyik legnagyobb írója. Munkái stilisztikai és technikai virtuozitásukról váltak híressé. Költészete olyan témákat érint, mint a szerelem, a politika, az állampolgárság, a vallás és erkölcs, valamint az egyén kapcsolata a személytelen természet világával.

A remekmű bizonyára egy sajátos történelmi pillanatban születik, de eleven marad akkor is, amikor rég feledésbe merültek azok a divatok, történelmi összefüggések, amikor megszületett, Petőfi írta „Az év végén” c. versében (Debrecen, 1848. [december végén]), amikor életének utolsó szilveszterére készülődött:

S szólj erősen lantom, hogyha
Már utósó e dalod;
Hirtelen ne haljon ő meg!
Zengjék vissza az időnek
Bércei, a századok.

A jó műalkotás nem hal meg hirtelen, visszaverik az idő bércei a századok. Hasonló szerepet tölt be egy-egy mű személyes életünkben is.

Jean Cocteau (1889-1963) „Alkalmi szerzemény” c. művében ezt írta:

Vágjuk nevünket fába, várván
Hajtsa törzsét égig a hév.
Többet ér a fa, mint a márvány,
Mert rajta egyre nő a név.²

A költő, a zeneszerző, a festő az „élő fák törzsébe vágja nevét”, amikor alkotásával megszólít bennünket. Amint növekszünk, világra nyíló nézeteink, tapasztalataink gyarapodnak, velünk nő az emlék, melyet műve bennünk hagyott! Személyesen így ért meg értelmem Bartók Béla művészetére. Általában visszatérünk a műhöz és többször hallgatjuk, olvasmány élményeinket újraolvassuk. (Érlelődik a mű.) „Mert rajta egyre nő a név.” A művészet szoktat rá arra, hogy elidőzzünk valahol, ne fussunk el egy marék felületes megfigyeléssel. Ez nagyon lényeges a kommunikáció szempontjából. Akit a művészet rászoktatott, hogy megilletődve megálljon egy-egy alkotás előtt, hogy visszatérjen egy-egy zenemű meghallgatásához jókedvűen, fáradtan; az talán az emberekre is jobban figyel, majd s tud hűséges lenni kedveséhez-barátaikhoz.

Manapság sokat búsulunk amiatt, hogy csökken a pedagógusok társadalmi megbecsülése. Bizony jó volna ezen segíteni. De legalább magunk becsüljük meg azt a munkát, amelyet végzünk. A művészet nem tisztos szórakozás, hanem

---

² (Forrás: Jean Cocteau válogatott versei – Európa Könyvkiadó Bp., 1961. Fordította: Illyés Gyula)

az **emberhez méltó lét nélkülözhetetlen feltétele**. Ha a remekművekhez elvezetjük a ránk bízottakat, ha növendékeink rákapnak az olvasásra, zenehallgatásra, élő kapcsolatba kerülnek a képzőművészettel, olyan útravalót kapnak az életre, amely megóvjá őket a megkeseredéstől és az elszigetelődéstől.

Koch Sándor (1925–2009) virológus professzor, az MTA doktora, a gyermekbénulás elleni Salk-vakcina, majd a Sabin-csepp magyarországi előállítója írta a „Van-e élet a halál után?” című esszéjében³: 'A mai iskola csatatér, ahol hatéves kortól inaszakadtig kéne feszüljön az erő: a karrier-harcban már itt sincs megállás, az inputnak hoznia kell az előírt output-ot (marchez ou crevez-masírozz vagy dögölj meg). A felszabadult, játékos gyermekkor ma már „korszerűtlen”. Aki azután nem bírja az egyéniséget daráló iramot, abból lesz az iskola éretlen, hiperkinézises (=hiperkinézia: görög eredetű orvosi szakszó. Jelentése: kórosan fokozott mozgástevékenység), autista, diszlexiás (=a nyelvvvel, a beszéddel és az olvasástanulással kapcsolatos részképesség-zavar), diszgráfiás (=A diszgráfia a latin dysgraphia szóból származik, jelentése: írászavar) vagy beilleszkedési zavarokkal küzdő és végül a lelki sérült gyermek.

Nos, ilyen körülmények között a művészeti oktatásnak, a művészeti nevelésnek különös szerepe van az iskolában. Nem sodródhatik el ebben az embertelenségben. Felszabadultnak és felszabadítónak, játékosnak és álméltkodónak kell lennie, különben önmagát veszti el.

Zárszóként Kodály Zoltán szavait idézem: „Nem lehet egészen boldog az ember, akinek nem öröm a zene. Erre az örömrre azonban tanítani kell az emberiséget, mert magától nem jut odáig... Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni...nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés... Fogjunk végre a dologhoz, hogy múlt mulasztását mielőbb helyrehozzuk.”⁴

³ Koch Sándor: „Van-e élet a halál előtt?” c. gondolatai a Századvég szellemi körképe című konferencián (1994. március 4-5.) hangzottak el a budapesti ZEG-ZUG Művelődési Házban, melyet a Németh László Társaság, a Forrás, a Természet Világa és az Iskolakultúra szerkesztősége szervezett. (A századvég szellemi körképe. Jelenkor Kiadó 1995, 251-280. oldal)

⁴ Gál Zsuzsa: Az én zeneszerzőm Kodály Zoltán (Zeneműkiadó Budapest, 1972., 113.old)